

Policija in (lokalna) skupnost

Janez Pečar*

Sprememba je zakon življenja,
tisti, ki vidijo samo preteklost ali sedanost,
nedvomno zgrešijo prihodnost.
J. F. Kennedy

Slovenska zakonodaja z Zakonom o policiji (21. čl., Ur. l. 2140, 49/98, z dne 3.7.1998) odpira nove možnosti policijskega sodelovanja v »lokalnih skupnostih na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti«. S tem se znova vzpodbuja skupno reševanje različnih vprašanj na najnižjih ravneh, ki predvsem zaradi razvijanja partnerskih odnosov s policijo, zahtevajo formaliziranje možnega vplivanja in sodelovanja javnosti. Zato je osrednji cilj sodobne politike upravljanja kriminalitete in odklonskosti - varna lokalna skupnost. Zanj so pomembni: privatizacija nekaterih policijskih opravil, varnostno podjetništvo, načrtovanje lokalne kriminalne prevencije vključno s situacijsko, mnogodejavniško sodelovanje, filantropsko reševanje socialnih problemov, podprto z modernimi etnološkimi teorijami itd. Izhodišča ustrezne zakonske določbe, ki izhajajo iz policijskega prava, je treba še primerno instrumentalizirati in operacionalizirati ob dopuščanju lokalnih posebnosti in motivacij. Problemi lokalne skupnosti so ponekod že tolikšni, da zahtevajo posebno policijsko organiziranje in potrebam ustrezno policijsko delovanje. S tem pa se začne proces ustanavljanja vzporedne ali komplementarne policije.

Ključne besede: policija, »policing«, lokalna skupnost, soseska, partnerstvo, policijski odnosi z javnostjo, nadzorovanje, varnost

UDK: 351.74: 711.58

Pojem »skupnost« so že pred leti opredeljevali na skoraj sto različnih načinov in kaj malo soglasja je bilo o tem, kaj to sploh je. Tudi danes ni dosti boljše, saj naj bi skupnost obsegala različne sestavine, ki imajo spet različen pomen za tisto, kar naj bi sploh bila. Najbolj pomembni zanjo pa so: prostor, ljudje v njem in njihove skupne potrebe, skupne dejavnosti za zadovoljevanje teh potreb in seveda notranja dinamičnost, ki se dojema z vidika najrazličnejših medseboj prepletenih procesov. Nekateri mislijo, da gre skupnost v zaton zaradi nakopičenosti problemov, ki jo tarejo, toda drugi, ki so v večini, sodijo, da **nova spoznanja in zahteve spodbujajo njen obstoj**, še posebej ob morda preveliki idealizaciji tega, kako naj bi življenje v skupnosti potekalo, koliko demokracije ji dopuščati, kakšne mehanizme za svoje obvladovanje naj ima, koliko naj se sama upira družbenemu neredu, dezorganizaciji, kriminalu in odklonskosti in drugim motečim pojavom in dogodkom in ne nazadnje, koliko naj država vdira vanjo in koliko naj ji pomaga ali sodeluje, da bo skupnost lahko upravičila pričakovanje. Toda koga?

Skupnosti ločujejo predvsem na **mestne in vaške**. In še posebej jih delijo na soseske. Soseska je majhno naseljeno območje, prebivalstvo na njem in razmerja med ljudmi.

Danes pa se bolj kot kdajkoli doslej, skupaj s sosesko, ponujata obe vrsti skupnosti kot sredstvo in možnost za

opravljanje različnih vprašanj: od spoznavanja in odkrivanja odklonskosti in kriminala, reševanja problemov, izvajanja skupnostnih akcij, tretmanskih dejavnosti, resocializacije, korekcije in rehabilitacije, do preprečevanja kriminalitete in čisto preprostega nadzorovanja, opozarjanja na nevarnost in ogroženost ter odzivanja nanju. Prav zato pa je **policija** tista, ki si z vključevanjem v lokalne skupnosti **obeta največ prednosti**, bolj kot katerakoli druga državna organizacija. Noben drug državni mehanizem že po vsebini in načinih svojega delovanja, vključno z uspešnim »izrabljanjem« terenske povezanosti, ni tako vpet v lokalno skupnost kot ravno policija. In predvsem policija je tista, ki mora lokalno skupnost tudi - »pokrivati«. **»Pokrivanje« pa pomeni** takšno »prostorsko« porazdeljevanje nadzorstvenih in varnostnih storitev, ki omogočajo kar največ obvladovanja vsega tistega, kar se dogaja v pristojnosti policijskega delovanja. Zato je policijsko delovanje v skupnosti ena izmed osrednjih tem sodobnega »policinga«, ki ga v zadnjem času dosegata morebiti le nadnacionalni organizirani kriminal s trgovanjem z ljudmi in korupcija. Kajti noben represivni organ ni tako usodno povezan z lokalno skupnostjo kot ravno policija in uspeh nobene državne službe ni tako odvisen od ljudi v skupnosti - kot spet pri policiji. In prav s tem v zvezi se za sodobno policijo pojavljata dve vprašanji: koliko in kaj delati za državo in koliko za lokalno skupnost. Odgovora na ti vprašanji pa določata stil policijskega vodenja in vplivata na njegov menedžment. Z državljske strani pa se v tej povezavi **razvijata komunitarianizacija in voluntarizem**, ki se upirata tradicionalnemu policijskemu sistemu in konvencionalnemu stereotipu policijske dejavnosti. Zato ne pravijo zaman, da nastaja »community era« kot revolucionarni preobrat v filo-

* Janez Pečar, univ. dipl. pravnik, doktor znanosti, redni profesor za kriminologijo, 1000 Ljubljana, Rozmanova 2.

zofiji sodobne policije, ki prinaša vizije v dejavnosti, izražene z geslom: »Služiti in varovati«. S skupnostjo in »policingom« v njej nastaja »prvo večje reformsko gibanje v opravljanju policijske dejavnosti od 1930. leta dalje« ali »morda najbolj značilno policijsko prizadevanje za spoznavanje, določanje in zagotavljanje novih organizacijskih strategij« (Steele v Robinson et.al: Police in Contradiction ..., 1994: 133) in pomeni »filozofijo v opravljanju policijskih dejavnosti v skupnosti, ki vsebuje temeljne in strateške spremembe na skoraj vseh področjih policijskih opravil« (Palmiotto et. al: Training in Community Policing, 2000: 8).

Lokalna skupnost in soseska postajata pred koncem drugega tisočletja središče policijskega uveljavljanja v sodobni družbi, kljub nekaterim globalnim problemom, s katerimi se danes policija vse manj uspešno spopada. V to jo, poleg drugega, gotovo silijo zahteve po spoštovanju človekovih pravic in državljanskih svoboščin ter **nujnost »partnerskega sodelovanja z javnostjo«**, od katere je odvisna policijska uspešnost. Zato je tematika kot nalašč za naše razmere, ko vpeljujemo nekatere terenske spremembe na nižjih ravneh, opuščamo pa potrebne reorganizacijske in vse, kar je z njimi povezano zgoraj, od koder naj pobude za spremembe in njihovo zagotavljanje - sploh prihajajo. V tem je videti globoko konfliktnost, ki v temelju ovira začetne poskuse - četudi samo posnemanja drugih.

1. Policija - del (lokalne) skupnosti

Verjetno v postindustrijski ali informacijski družbi ni mogoče več pričakovati, da bi bili soseska ali lokalna skupnost nadomestilo ali dopolnilo družine, kot so mislili še nekoč - pred desetletji. Obe opravljata vse manj socializacijskih vlog, čeprav še vedno ohranjata možnosti za marsikatero skupinsko dejavnost z različnimi socializacijskimi, varnostnimi, varstvenimi, kurativnimi, kulturnimi, karitativnimi in drugimi vlogami. Hkrati pa sta danes tako lokalna skupnost kot soseska še vedno priložnost za preprečevanje odklonskosti, za opravljanje nekaterih nadzorstvenih dejavnosti itd. tja do odkrivanja nevarnih pojavov in ukvarjanja z motečimi posamezniki.

Pojave in družbene procese ter odklonske posameznika, kakor tudi njihove skupine, obravnavajo tudi teorije, kot so: o socialni dezorganizaciji, o družbeni reakciji, teorija o kriminalu in drugem deviantnem vedenju, različne organizacijske in politološke teorije, teorije o družbenih gibanjih in druge, zlasti pa socializacijske. Zato pojavi, ki zadevajo ta področja, ustvarjajo razloge za državno poseganje vanje in za vmešavanje različnih organov prisile v družbeno dezorganizacijo, vključno s kriminalom v soseski, mobilnostjo prebivalstva, propadanjem okolja, revščino, nezadovoljstvom in drugimi pojavi. Ti ustvarjajo razloge za **upadanje uspešnosti neformalnega nadzorstva in povzročajo nesposobnost**, da se lokalna skupnost in soseska lahko upirata problemom, ki ju ogrožajo. Nezmožljivost skupnosti, da bi se upirala revščini

in spoznavala in odkrivala prenekatera skupna vprašanja, zahteva, da se z motnjami in dezorganizacijo ubadajo predvsem drugi - zlasti državni organi. To pa pomeni, da se življenje v soseski in lokalni skupnosti čedalje bolj formalizira in poteka vse bolj na drugačne načine kot nekoč, ko je bila soseska še »razširjena družina« - kakor se danes radi spominjajo celo v posameznih znanostih.

Sosesko in skupnost pojmuje tako teritorialno kot odnosno. Na obeh področjih se poleg drugih državnih mehanizmov pojavlja predvsem policija, ki posreduje predvsem takrat, kadar gre za premoženjsko in telesno ogroženost in za onemogočanje posameznikovih pravic. Sodobno opravljanje policijskih vlog v soseski in lokalni skupnosti zadeva predvsem področja, kot so: zatiranje oz. preprečevanje kriminalitete in vzdrževanje javnega reda in miru, komuniciranje v zvezi s tveganjem in nevarnostmi ter vzdrževanje stikov z ljudmi in lokalnimi dejavniki z namenom krepiti razmerja, da bi se ljudje lažje in uspešneje ukvarjali s svojimi problemi (Ferreira v Pagon, 1996: 141).

Te vloge sodobne policije, ki jih predvidevajo zanjo v lokalni skupnosti in soseski, kažejo na to, da je **neformalni »self-policing« močno opešal** glede svojih obetov, ki jih je od nekdaj opravičeval z dosežki drugod po svetu. Zato je moralo priti do zahtev po reformiranju, spoštovanju in nadzorovanju reda z rabo več formalnih prisilnih sredstev, ki jih neformalni nadzorstveni mehanizmi nimajo na voljo, čeprav zaradi tega niso povsem neučinkoviti. Konec dvajsetega stoletja je prinesel tudi ideologizirane poglede na državo in zasebništvu v »policingu« v lokalni skupnosti in soseski, zaradi česar so morali nastati tudi konceptualni razločki med državnim in poldržavnim ali docela zasebnim opravljanjem policijskih dejavnosti tudi v skupnosti in soseski.

Od tod, kjer so najprej prišli do spoznanj o nujnosti policijskih reform, so znani tudi **izrazi, ki pomenijo dejavnost policije na najnižjih ravneh** njene organizacije, kjer se neposredno srečujejo s problemi skupnosti in soseske - torej z ljudmi, ki hkrati tudi potrebujejo policijske storitve. Izrazi, kot so: »public policing«, »community self-policing«, »neighbourhood policing«, »watch policing«, »private policing«, »preventive policing« itd. tja do »service delivery policing« in »policing by the public«, čeprav imajo pogosto več retorike kot vsebine, vendarle kažejo na prizadevanja za povezovanja policije z javnostjo in posamezniki ter njihovimi skupinami v soseski in lokalni skupnosti tudi pri zatiranju in omejevanju kriminala ter vzdrževanju javnega reda in miru. S tem pa **za policijo nastajajo nova razmerja in nove dolžnosti** ter zahteve po rekonceptualizaciji policijskega delovanja, ki v središču pozornosti nima več samo države, marveč lokalno skupnost in sosesko, zaradi česar je moralo priti do različnih spoznanj o reorganizaciji policijskih dejavnosti.

S tem pa se policija, čeprav samo na najnižjih ravneh, kaže kot del lokalne skupnosti. Z njo **porazdeljuje »odgovornost«**

za odkrivanje in reševanje problemov skupnosti in sicer tam, kjer so, in se jih loteva z udeležbo ljudi, med katerimi nastajajo težave, ki naj bi jih reševali skupaj. Pri nas začnemo »ta« *community policing* v okviru razumevanja »dela v policijskem okolišju« (Žaberl, 1995: 3), ko policist po teritorialnem načelu praviloma opravlja predvsem preventivne naloge in se ukvarja z ljudmi, čeprav pri tem še zdaleč ne gre za »problem oriented policing«, kaj šele za »problem solving policing«, kot to počenja policija tam, od koder zamisel sploh prihaja in kjer se je policijsko pravo tem namenom tudi primerno uredilo. Vendar, začetek je tu - čeprav ni posebno revolucionaren.

2. Policijski odnosi z (lokalnimi) skupnostmi

Soseska in lokalna skupnost na splošno ne omogočata tako tesnih stikov med ljudmi kot primarne in sekundarne skupine, za katere so značilne lastnosti: čustvenost, bliskovitost, enakost, povezanost, posesivnost in še kaj. Toda prav v skupnostih obstajajo in delujejo različne skupine in posamezniki, med katerimi potekajo razmerja »iz oči v oči«, pa četudi so pogosto močno diferencirana, hierarhizirana in regulirana glede na družbene statuse, ki jih ljudje vedno imamo, odvisno ne le od tega, kaj smo, ampak tudi od tega, kako drugi gledajo na nas - povsem v pomenu teorije družbenega interakcionizma. Tudi policija oz. posamezniki v njej, ki v lokalni skupnosti in soseski opravljajo (ali bodo) svoje dejavnosti, morajo v svojih odnosih z javnostjo upoštevati različne okoliščine medsebojnega druženja, združevanja in medsebojnega vplivanja, kar je zaradi vlog, ki jih ljudje imajo, zelo pomembni za »policijske odnose z javnostjo«.

V tem smislu se še posebej velja potegovati za naklonjenost lokalnih karizmatičnih osebnosti, ki utegnejo bistveno prispevati k vlogi vodje našega policijskega ali opazovalnega ali kakrnegakoli drugega »nadzorovanega« okolišja.

V lokalni skupnosti in soseski potekajo različne interakcije in razmerja, ki jih ljudje izražajo z vzajemni vplivi na katerikoli dejavnosti tako neformalnega nadzora kot različnega varovanja, kar gotovo ne more mimo policije oz. njenega predstavnika na določenem, pogosto prevelikemu območju. Prav lokalna skupnost in soseska pa sta območji, ki jima velja največ pozornosti pri policijskem vključevanju v policijske dejavnosti, kot so opazovanje, pogovarjanje, svetovanje, pomirjanje ali kakršnakoli druga opravila, in ki jih sodobna policija danes uvršča v t.i. »community oriented« ali »problem solving policing«. Prav v tem smislu se nekoč tradicionalno ravnanje policije ločuje od današnjega progresivizma, ki se predvsem opira na izhodišče: **manj represije pa več prevencije** - seveda v okviru pojmovanja skupnosti ljudi na določenem manjšem območju in njihovem odzivanju na probleme, ki so »njihova last« in ki jih lahko kakorkoli sami obravnavajo - tudi s sodelovanjem lokalnih policijskih dejavnikov.

»Terenska« skupnost ustvarja najrazličnejše pojave, kot so: nered, nepovezanost, različnost, razslojenost, revščina, brez-

poselnost, potepuštvost, nezaposlenost, alkoholizem in narkomanija, nasilje, prostitucija, pedofilija, migracije, nesprejemanje in zavračanje tujcev, ksenofobija itd., tja do propadanja okolja ali njegovega ogrožanja, kriminala različnih vrst in javnega nereda. Lokalno skupnost in sosesko ogrožajo različni pojavi, procesi in moteči ljudje, vključno s storilci kaznivih dejanj najrazličnejših vrst, predvsem pa tradicionalni oz. klasični kriminal. Pri vsem tem **gre načeloma vedno za dvojne vprašanj**: koliko in kaj od tega naj obravnava država s svojimi represivnimi, socialnovarstvenimi, zdravstvenimi in drugimi mehanizmi; in kaj lahko storita lokalna skupnost ali soseska bodisi sami bodisi s sodelovanjem države in strokovnim znanjem. Pri tem pa ne gre prezreti lastnih finančnih zmogljivosti in samoorganiziranih »domačih kadrov«.

Lokalna skupnost in soseska sta območji, kjer gre za odkrivanje in reševanje problemov v korist skupnosti in v okviru določene povezanosti **skupaj z vrednotami, ki so socialni kapital**. V to se danes vključuje vsaka sodobna policija, ki želi ugajati javnosti. Pa ne samo to. Že od nekdaj je znano, da je najbolj uspešna skupinska neformalna kontrola s svojimi sprožitvenimi motivacijami, ki ustrezajo pričakovanjem o tem, kako doseči potrebne spremembe. In prav v tem se mora sodobna policija prilagajati skupnosti z namenom, da bi obe plati ustvarjali boljše rezultate skupnega delovanja, ki naj temelje na nekaterih splošnih (če ne kar filozofskih) izhodiščih. **Skandinavski teorija o vlogi policije v skupnosti vsebuje glede tega deset načel**.

- »Policija bo obdržala ideale družbe.
- Policija bo imela civilne lastnosti.
- Policija mora biti (kot organizacija) izpopolnjena.
- Policija mora biti decentralizirana.
- Policist naj bo generalist.
- Policija bo delovala skupaj z javnostjo.
- Policija bo sestavni del lokalne skupnosti.
- Policijo je treba obnavljati s širokim novačenjem.
- Policija se mora odločati po prednostih svojih različnih nalog s poudarkom na preprečevalni dejavnosti.
- Policija bo podvržena učinkovitemu družbenemu nadzoru« (Peak/Glensor, 1999: 377).

Menijo, da so ta izhodišča osrednja sestavina uspešnega policijskega dela, s čimer se velja strinjati, seveda kolikor gre za lokalno skupnost in sosesko in za policijske dejavnosti v njima, in ko policijo taka skupnost sprejme kot svoj sestavni del. Zato se **policija ne sme postavljati nad skupnost**, četudi se državljani s svojimi individualnimi posebnostmi in težavami pojavljajo v dveh vlogah: kot policijski klienti in kot porabniki storitev. Prav to pa je tisto zaradi česar so razmerja med policijo in skupnostjo izredno konfliktna in problematična. Kajti, po eni strani mora policija zagotavljati posameznikovo svobodo in varnost, po drugi pa skrbeti za varnost soseske in zadovoljevati potrebe skupnosti kot celote ter se pri tem izogibati nepotrebnim napetostim. Vendar niso redki posamezniki, ki sodijo, da je dejavna vključenost policije v lokal-

no skupnost »edina možnost opravljanja policijske dejavnosti za vsakogar, ki išče izboljšanje policijskih opravil, za medžment in za odnose z javnostjo« (Eck/Rosenbaum v Glensor et. al., 2000: 30).

Upati je, da so ta spoznanja povsem skladna s pričakovanji od našega »vodje policijskega okoliša«. Z njim se počasi približujemo dojemanju delovanja sodobnih policij v lokalni skupnosti in soseski, ko naj bi bil policist predvsem »generalist«, ki posreduje tudi v konfliktnih med ljudmi, poravnava njihove spore in pomirja njihove spopade s povsem neformalnimi sredstvi.

3. Urbano ter ruralno opravljanje policijske dejavnosti

Prostor, prostorske značilnosti in človekov smisel za uporabnost prostora vedno vplivajo na namen in pogostost stikov med ljudmi in na vsebino njihovih komunikacij, oblikovanje skupin in tudi na naravo medsebojnega nadziranja v katerihkoli skupnostih - tako primarnih kot sekundarnih. Zato prostor ni brez pomena za policijske odnose z javnostjo in prav tako za sodelovanje ali vključevanje policije v lokalno skupnost in sosesko. **Vedno se v vsakem prostoru nekaj dogaja**, ljudje se zblížujejo ali spopadajo zaradi nekaterih interesov ali vrednot, zaradi svoje pripadnosti, posameznih nagnjenosti ali česar koli drugega. Zato se tudi varnost nenehno povezuje s prostorom. Prostor problematizirajo v prenekaterih družboslovnih znanostih, vključno s kriminalistiko, kriminologijo, sociologijo itd. Varnostne teorije utemeljujejo pomembnost prostora za človekovo vedenje in odzivanje. Spomnimo se samo na teorijo o »branjivem prostoru« Oscarja Newmana, Jane Jacobs in drugih, da ne omenjamo čikaške šole, ki je pojasnjevala vplive prostora na kriminal in odklonskost ter proučevala mesto v nekakšnih »koncentričnih krogih«.

Za policijo pa je prostor najbolj pomemben dejavnik, v katerem opravlja svoje vloge nadziranja in varovanja. In prav v tem smislu se **urbane skupnosti močno razločujejo od ruralnih**. Razlike se ne kažejo samo v prostorskih razsežnostih in oblikovanosti območij, ampak predvsem v pomenskosti skupin, njihovem sodelovanju, vzdušju in nevarnosti, ki jim pretijo zaradi kriminala, nereda in še česa. To pa ni brez pomena za povezovanje soseske z državnimi organi in za sporočanje motenj, ki jih morajo prenašati.

Zato so lokalne skupnosti in soseske lahko različno (de)organizirane in (dez)integrirane. V njih prihaja do socialnega vzdušja, ki ustvarja občutke nemoči, frustriranosti, segregacije in alienacije, kulturne dezorganizacije in sekularizacije (pri nas: nacionalni konflikti, ksenofobija, odklanjanje migrantov itd.). Pojavljajo se individualizem, različne diskriminacije, družbeni nered in stigmatizacija, tja do strahu (tudi pred kriminalom) in agresije (npr. napad na novinarja), demoralizacija in dezorientacija, zgubljanje moči neformalnega nadzorstva in potrebe po reševanju problemov »od zunaj« in s posredovanjem države.

Pri nas se je še posebej pokazalo, da **ruralne skupnosti** (ne pa toliko urbane - četudi z izjemami, npr. v Ljubljani na Celovski) motijo tujci in migranti s svojo pojavnostjo oz. z osebnimi značilnostmi, vključno z videzom, vedenjem in življenjskimi navadami. V ruralnih skupnostih bolj nadzorujejo oz. obvladujejo mlade in tujce, in prej uspevajo odkrivati deviante, ki motijo utečena razmerja. V ruralnih skupnostih so mehanizmi neformalnega nadzorstva učinkovitejši, običaji, tradicije, navade itd. se dosledneje spoštujejo. Različne vrste družbenega nadziranja še vedno omogočajo vpletanje v različne okoliščine, iz katerih se ustvarjajo konflikti, ki jih je treba pomirjati, poravnati in posredovati za njihovo rešitev z različnimi možnostmi vplivanja na strpnost in medsebojno razumevanje ljudi, vključno z grožnjami, kritiko, nestrinjanjem ali kakšnim drugačnim načinom izražanja hotenj. Lokalna skupnost in soseska sta zato možnost za dokaj selektivno in diskrecionarno dojemanje dogodkov in sporočanje podatkov, odvisno seveda od obsega nevarnosti, pogostosti pojavov in števila motilcev, strahu, zaupanja v policijo, smisla za preprečevanje, sposobnosti in zmogljivosti itd. Odzivanje na nevarnost je odvisno od obveščeniosti o grožnji, pričakovanja rešitve, institucionalizacije ukrepanja in še česa.

Za urbane skupnosti in soseske pa so predvsem značilni: odtujenost, medsebojno nepoznavanje, bežnost stikov in površnost komunikacij, različnost ljudi in njihovih družbenih statusov, instrumentalizacija in formalizacija vedenjskih pravil, nenehno prekinjanje vzorcev družbenih razmerij, upadanje neformalnega nadzorstva in zmanjševanje njegovega vpliva na veljavna (vedenjska) pravila ter seveda večja dezorganizacija zaradi množice različnih zahtev in pričakovanj v urbanem prostoru. Kljub ogromnemu številu ljudi je posameznik lahko osamljen in odtujen od drugih.

Urbane in ruralne skupnosti in soseske so zato različni tako »družbeni kot fizični prostor« (Buerger et.al. v Glensor et. al., 2000: 147). Toda »vroči kraji« (kriminalna žarišča) se najpogosteje pojavljajo samo v mestih, kjer fizično in socialno okolje dosti bolj vplivata na nastajanje kriminala in odklonskosti. Mesta hkrati tudi privlačijo storilce od zunaj, zaradi česar ustvarjanja nevarnosti ne gre pripisovati samo urbaniziranim domačim prebivalcem, ki so največkrat najmanj odgovorni za probleme, s katerimi se srečujejo. **Urbanizirani kraji, bolj kot ruralni, potrebujejo »prostorsko pokrivanje uniformirane policije«** (Dvoršek, 2000: 250) še posebej zato, ker lokalno prebivalstvo skoraj nima nobenega vpliva na moteče pojave in ljudi v prostoru¹. Ta okoliščina pa še pose-

¹ Ljubljana kot glavno mesto naj bi potrebovala posebno organizirano »mestno policijo«, ki bi jo bila, sicer v sklopu »policije«, pripravljena sofinancirati mestna občina, zato da bi bila bolj prilagojena posebnostim mesta. Projekt naj bi zaživel prihodnje leto, pripravljen pa naj bi bil že letos. Vendar pri tem ne gre za samostojno in vzporedno enoto državne policije, ampak še vedno za njen del (Vodovnik, D.: To bo enota za mesto. Delo, 1.2.2001, s. 7; Kuščar, S.: Mestna policija. Delo, 6.2.2001, s. 8).

bej kliče po decentralizaciji policijske organizacije in drugačni organiziranosti, kot je uvedena za podeželje in za s kriminalom in neredom manj obremenjen fizični prostor.

Policijsko delovanje (glede na urbane in ruralne lokalne skupnosti in soseske) zahteva različno decentralizirane policijske operacije, ustanavljanje komplementarnih strategij, posebno pozornost dezorganiziranim skupnostim v posameznih prostorih, milejšo ali tršo politiko upravljanja s problemi ter njihovega identificiranja in reševanja, dinamično odzivanje na zahteve in probleme prebivalstva in predvsem učinkovit »community policing« z zagotavljanjem »partnerstva v enakosti« (Ferreira v Pagon, 1996: 148) ob različnih programih institucij civilne družbe.

4. Sodobni trendi v policijskih dejavnostih

Na policijske dejavnosti in organizacijo vplivajo po svetu nekateri trendi, ki jih velja upoštevati tudi pri razpravljanju o vlogah v lokalni skupnosti in soseski. Seveda je treba takoj pripomniti, da **lokalna skupnost in soseska nista edini razlog za spremembe**, marveč so to širši, pogostokrat tudi globalni tokovi, pojavi in procesi, zaradi katerih se mora sodobna policija prilagajati razmeram okolja. Še posebej, ker ni dejavnik zaradi sebe, ampak ker je to mehanizem, ki vedno nekomu služi (spomnimo se gesla: »Služiti in varovati«) in ker ima kot mehanizem za vzdrževanje družbenega konformizma in odkrivanje odklonskosti najpomembnejšo vlogo. Vpliva tudi na to, ali bodo posamezni kršitelji sploh procesirani zaradi svojega vedenja.

Ti trendi so predvsem naslednji: demilitarizacija, decentralizacija, dekoncentracija (Kertesz/Szikinger, 2000: 291), komunitarianizacija in lokalizacija ter pluralizacija in voluntarizacija, liberalizacija, privatizacija, komercializacija in ekonomizacija, civilianizacija, regionalizacija in globalizacija ali internacionalizacija in še kaj, odvisno od pogledov oz. dojemanja policije v sodobnem svetu, kot so npr.: informatizacija, tehnologizacija, debirokratizacija², specializacija, (de)politicizacija itd.

Za povezovanje s sosesko in lokalno skupnostjo prihajajo v poštev: demilitarizacija, decentralizacija, dekoncentracija, privatizacija in komunitarianizacija ter lokalizacija, ki sploh pomenita tisto, za kar gre v tem prispevku. S tem pa ni rečeno, da tudi ostali procesi ne vplivajo na razmerja med policijo in lokalno skupnostjo, ki so pogosto odvisna od družbenopolitičnih ureditev, pravnega sistema posamezne družbe, razumevanja pomena lokalne skupnosti oz. demokracije sploh itd.

² V vladi R Slovenije je bila 8.3.2001 imenovana ministrica - svetnica, ki bo »skrbela za protibirokratski program, reformo javne uprave in uresničevanje projekta e-Slovenija«. Delo, 9.3.2001, s. 1.

Demilitarizacija se na splošno dojema kot prvi korak k demokratizaciji policije in njene vloge v skupnosti. Demokratizacija vpliva na policijsko razumevanje vlog, nalog in opravil, metod in sploh potreb policije. »Militaristični stil ukazovanja temelji na treh načelih: poslušnosti, »en ukaz - en človek« in na organizaciji, zgrajeni na vojaški hierarhiji« (Kertesz/Szikinger, prav tam). Demilitarizacija ima dvojni pomen. Po eni strani sprejema vplive zunaj organizacije, po drugi pa zavrača paramilitaristični model organizacije in razvrščanja ljudi po lestvicah. Demilitarizacija se kaže tudi v discipliniranju policistov, če omogoča udeležbo zunaj policijskih dejavnikov pri odločanju in presojanju policijskih kršitev ali pritožb zoper policiste (glej: 28. člen našega ZPol).

Decentralizacija pomeni reševanje problemov na način, ki je čim bližje državljanom in uporabnikom storitev. Pri tem gre hkrati za ureditve, ki omogočajo dvotirno opravljanje policijskih dejavnosti (poleg države so še lokalne, mestne in druge samoupravne policije). Pri tem so osrednja vprašanja: kdo nadzoruje policijo, komu je odgovorna, kdo vpliva na določanje vodstva, koliko pristojnosti imajo lokalne oblasti itd. Prav v tem smislu priporoča Program Phare EU, da naj bi bile današnje policijske organizacije decentralizirane, povečale pa naj bi se tudi pristojnosti lokalnih oblasti pri nadzorovanju policije. In še: »Trebajo je ugotoviti, ali so možnosti za ustvarjanje dvojnega policijskega sistema (lokalna skupnost in državna policija)« (Benke et. al., 1997: 127).

Dekoncentracija zahteva izrazito zmanjšanje števila policijskega osebja v središču oz. na vrhu organizacije in radikalno povečanje števila policistov za terenske, opazovalne, nadzorstvene in predvsem proaktivne dejavnosti in opravila, neposredno povezana z ljudmi in vlogami v lokalni skupnosti in soseski. To je prav tako skladno z Evropsko listino o lokalni samoupravi (Kertesz/Szikinger, 2000: 296). Namen dekoncentracije je torej porazdelitev moštva po celotnem ozemlju v največji možni meri (pokrivanje) in ustvarjanje priložnosti za intenzivne stike s prebivalstvom v naprej določenih območjih (pri nas policijski okoliši). Tako dekoncentrirana policija naj bi za svetovala ljudem, poslušala njihove težave in nudila podporo. Policija naj bi na ta način vzdrževala red in varnost ter zmanjševala strah pred kriminalom.

Privatizacija je v dihotomiji »državno-zasebno« prav tako mogoče umestiti v korist (lokalne) skupnosti, saj se razširja tako zasebni kot komercialni »policing« ter državljanski samovarovalni (tudi moderni) vigilantizem. Privatizacija s posebnostmi komercializacije in ekonomizacije še posebej vpliva na policijo in njene strateške naloge. Policija tako dobiva tekmeča, ki ga motivira podjetniški dobiček, kar pa nje same sploh ne zadeva. Če tega policija ne dojema, zgublja na ugledu v družbeni skupnosti, ki pa ga nujno potrebuje. Policije, ki ji ne zaupajo, pa nikjer ne spoštujejo.

Voluntarizacija je posebnost glede opravljanja policijskih dejavnosti za lokalno skupnost in sosesko. Prostovoljni vigi-

lantizem ima prednosti, ki jih podpira sodobna policijska organizacija. Ta se zaveda, da brez sodelovanja ljudi ne more zadovoljivo uresničevati svojih ciljev (glej: Program dela MNZ za leto 2001). Voluntarizem velja povezovati tudi z »decentralizacijo temeljnih policijskih funkcij in z vklapljanjem policijskih dejavnosti v prizadevanja lokalne skupnosti« (Dvoršek, 2000: 249).

Omenjeni tokovi naravnost izzivajo primerjave. Koliko in v čem se naša policija odziva na sodobne trende policijskega prilagajanja? Če ne, zakaj ne?

5. »Partnerstvo« - mit ali resničnost

V lokalnih skupnostih in soseskah po svetu izvajajo različne svetovalne, pomagalne, rehabilitacijske, kaznovalne, rešocializacijske, preprečevalne in druge naloge, s katerimi skušajo odpravljati razloge in vplive na razmere, ki bi šele pripeljali do odklonskosti, ali pa se ukvarjajo s posledicami in njihovimi povzročitelji in zmanjšujejo škodo, ki pri tem nastaja. Povsod si prizadevajo z različnimi ukrepi zmanjševati število ljudi, ki doživljajo travmatične posledice zapora in kazenske represije. Čedalje bolj (tudi pri nas) **pomagajo žrtvam kaznivih dejanj**, včasih celo pri tem sodelujejo njihovi viktimizatorji (poravnavanje in pomirjanje - pri nas poravnalci po zakonodaji o tožilstvu itd.). Soseska in lokalna skupnost sta zato nekakšna prva stopnja organiziranih prostovoljnih ali uradnih možnosti za vpletanje in posredovanje v razmerah, v katerih nastajajo konflikti, nevarna stanja, preddeliktne situacije, različni osebni, vedenjski, socialni in drugi problemi, ki terjajo skupnostne akcije, tretman v skupnosti, tja do lokalnih preprečevalnih programov in drugih prizadevanj ob sodelovanju in mobiliziranju lokalnih dejavnikov oz. socialnega intelektualnega, informacijskega in drugega kapitala.

Kolikor gre pri tem še za policijo, se v **zadnjih letih veliko govori o »partnerstvu«**. Ta pri nas izhaja že iz 21. člena Zakona o policiji (Ur. l. 2140, 49/98, 3.7.1998, in 51. do 55. člena Pravil policije (december 2000)³ in sploh iz naravnosti terenskega policijskega delovanja, v katerem je za zdaj še veliko več »retorike« kot tistega, kar naj bi partnerska razmerja sploh bila. Vendar je v tem že videti začetke v skupnost usmerjenega policijskega dela in reševanja problemov in še marsikaj zraven, tudi kot možnost civilne družbe, da se sama v lokalni skupnosti in soseski loteva reševanja različnih problemov, bodisi s sodelovanjem bodisi brez sodelovanja policije, seveda kolikor to ne presega zakonitih pristojnosti države za njeno vmešavanje v razmerja med ljudmi.

³ »Pravila policije« so vzbudila veliko neugodnih ocen, ki zadevajo različna pravna, organizacijska, vsebinska in druga vprašanja. Pobudo za širšo oceno »Pravil policije« je dal Policijski sindikat Slovenije s predlogom za razveljavitev velikega števila spornih določb.

Partnerstvo ali večdejavniško sodelovanje je pričakovana in zaželeno pluralizacija ukrepanja zoper moteče pojave in ljudi v skupnosti, ki **zahteva poznavanje problematike**, določitev ključnih dejavnikov sodelovanja, opredelitev nalog, ureditev medsebojnih razmerij, in ne nazadnje, ocenjevanje postopkov za ugotavljanje uspešnosti (Peak/Glensor, 1999: 66). Oblikovanje partnerstva in njegovega delovanja pomeni strateško usmerjanje lokalne skupnosti v kolektivno odzivanje na kriminaliteto, odklonskost, javni red in mir, prometno nedisciplino in kakršnekoli moteče pojave, dogodke in ljudi, njihove konflikte, ogrožanje okolja ali česar koli, kar ljudje mislijo, da bi bilo lahko drugačno, boljše, manj nevarno ali ogrožujoče. Partnersko reševanje problemov skupnosti je hkrati tudi porazdeljevanje odgovornosti za bremena, ki nastajajo na določenem območju in jih je mogoče uspešno »reševati samo skupnostno« s sodelovanjem ljudi tako, da se z vso odgovornostjo lotevajo odpravljanja razlogov za probleme v korist prizadetih, predvsem žrtev, in zlasti z udeležbo neformalnih dejavnikov nadziranja.

»Partnerstva« si ne gre predstavljati kot »v skupnost usmerjenega policijskega dela«, kakor nekateri dojemajo »community policing«, in to ne samo pri nas, ampak tudi v tujini, od koder sploh prihajajo začetki »community oriented policing« (COP) in »problem solving« (PS). **Partnerstvo gre videti kot možnost enakovrednega sodelovanja v skupnosti**, katerega namen je dolgoročno porazdelitev vplivov in odgovornosti za normaliziranje in obvladovanje razmer v določenem prostoru. Ni toliko pomembno, da ima policija kot organizacija v rokah pobude, ker ima ustrezne podatke (te imajo tudi drugi), **pomembna je soglasna naravnost in delitev skrbi za rezultate**. Zato se ureditev, da »oblike partnerskega sodelovanja določajo z ustanovitvenim aktom« (3. odstavek 52. člena Pravil policije), kaže kot temelj za enakopravno in enakovredno sodelovanje, ki vnaprej onemogoča kakršnokoli »policizacijo« lokalne skupnosti in soseske, s čimer se po svetu ne ukvarjajo, četudi gre za še tako demokratične družbe. Toda ni modro, da policija za vsako ceno »vsiljuje« svoje poglede na reševanje problematike v skupnosti, poleg vsega tistega, kar mora delati na podlagi prava in nima samo diskrecijske pravice odločanja. Njena svetovalna vloga je gotovo nenadomestljiva. Za to pa potrebuje ne samo informacije, ampak predvsem znanje.

Partnersko sodelovanje temelji na podmeni o medsebojni odvisnosti in to v dveh oblikah: strukturalni in funkcionalni (Fattah, 1999: 145). Strukturalna zadeva različnost mehanizmov s svojimi interesi, funkcionalna pa soodvisnost praktičnega delovanja različnih organizacij. V obeh mora vključevati vire, ki so na voljo v lokalni skupnosti. Posredovanje skupnosti omogoča pričakovano uspešnost, kar je navsezadnje »ultima ratio« policijskih odnosov z javnostjo, ki nikoli ne bi smeli prezreti razmerij med storilci (če so sploh ugotovljeni) in njihovimi žrtvami.

Pobude za partnerstvo večinoma prihajajo od policije, ki ima zanj svoje interese. Za usmerjanje partnerstva pa

je osrednjega pomena lokalna skupnost - ne glede na njene ravni. Zato pri tem ne gre zgolj samo za formalizacijo »policijskega partnerstva«, ampak za potrebo po motiviranem večdejavniskem sodelovanju, ne samo na vrhu »piramide« katerekoli skupnosti, ampak predvsem tam, kjer bi bilo nujno potrebno zaradi reševanja problemov, torej predvsem na »hot spots« ali »žariščih«, kot pravimo pri nas. Ampak do tega še nismo prišli. Smo torej povsem na začetku »partnerstva« ali sporazumno motiviranega sodelovanja številnih dejavnikov v soseski in skupnosti. Potrebujemo pa »holistični« in praktični koncept uveljavljanja partnerstva v skupnosti in soseski, kjerkoli se zanj izražajo ustrezne motivacije - toda ne samo za pogovarjanje.

6. Uveljavljanje sprememb

Slovenska država je verjetno tudi zaradi svoje majhnosti lahko močno centralizirana. Je država, ki kljub težnjam za razvoj lokalne samouprave spušča navzdol relativno zelo malo ali skoraj nič pristojnosti - vsaj kar zadeva policijske dejavnosti. To je gotovo velika ovira tudi za spremembe v miselnosti naše državitvornosti, ki ne dopušča več možnosti najnižjim enotam oblasti. Toda ali je to sploh nujno za vprašanja, ki zadevajo razmerja javnost - policija oz. policija in lokalne skupnosti? Če premislimo, kaj je mogoče storiti v okviru »policinga« v skupnosti in soseski (tudi v primerjavi z izkušnjami drugod), potem se vendar lahko marsikaj spremeni, ne glede na to, da ostane ustrezna pravna regulacija na ravni, kakršna je. Zato se zastavlja vprašanje, ali **potrebujemo** za delovanje policije v lokalni skupnosti in soseski **druugačo regulacijo?**

Odgovori so odvisni od številnih okoliščin, in to od države kot družbene organizacije, policije kot mehanizma prisiljevanja, zmogljivosti lokalne skupnosti kot najnižjega organa upravljanja družbe itd., tja do stopnje in nevarnosti kriminala ter ogrožanja javnega reda in miru ter strahu pred obema. Za sodelovanje javnosti na katerikoli ravni pa je najbolj pomembno motivirati ljudi za spoznavanje, razumevanje in reševanje vprašanj, s katerimi se kakorkoli ukvarja sodobna policija.

Ustrezna pravna ureditev je gotovo zelo pomembno sredstvo za zagotavljanje katerekoli dejavnosti. Toda ni uspešna, če za uveljavljanje prava ni potrebne pripravljenosti. Vsako uresničevanje prava **potrebuje še primerne mehanizme**, porazdelitev pristojnosti, vsebino delovanja, predpisane postopke in seveda predvsem cilje. Pogosto se mora za vpeljevanje novosti spremeniti tudi »filozofija službe«, vključno z etičnimi standardi njenih izvajalcev. Kar zadeva to vprašanje, je naša policija opravila nekatere spremembe (ki zadevajo lokalno skupnost) le na najnižji ravni, medtem ko se v »centrali« ni nič spremenilo. S tem je seveda ustrezni »projekt«, sicer pred leti močno senzacionaliziran, ostal na pol poti (če sploh). Prav v tem smislu se že od nekdanj krešejo »meči« zagovornikov in nasprotnikov »spuščanja« policijskih opravil v skupnost, ali

med lokalisti in centralisti, med generalisti in specialisti oz. med progresisti in tradicionalisti. Ni povsem jasno, **koliko je ta »ideologizacija« odzivna** v naših razmerah, gotovo pa je, da ni brez vplivov, ki se odražajo tudi na policijsko pravo. Pri nas npr. ne dopuščamo občinske policije (odstopanja se obetajo le za Ljubljano), občina nima niti možnosti vplivati na kadrovska, kaj šele na kakšna druga področja (kot nekoč).

Kolikor naj bi šlo za formalno prilagajanje potrebam lokalnih skupnosti (vključno z občinami, ki so zdaj pretežno dosti manjše kot so bile), se je treba spomniti na strukturne organizacijske spremembe, na stil vodenja, ki mu militaristični in centralistični sploh ne ustrezata, na opustitev hierarhizacije in vojaške poslušnosti in še kaj drugega, kar postaja vprašljivo. Spremembe morajo zadevati tudi notranjo kontrolo, inovativnost in produktivnost, delovne razmere, izobraževanje in usposabljanje, vrednotenje in etičnost ter predvsem policijsko podobo v javnosti z ustreznimi prizadevanji za oblikovanje ugodnih policijskih odnosov z ljudmi.

V skupnost usmerjena policija (COP), ki se namerava lotovati tudi reševanja problemov (PS) skupaj z ljudmi, se mora navsezadnje strinjati tudi s tem, da **ljudje sami sebe varujejo in nadzorujejo s sredstvi**, ki so jim povsem neformalno na voljo v okolju, v katerem prebivajo. To je povsem v skladu s pogledi na moderni vigilantizem, ki ga mora upoštevati sodobna policijska reforma. To smo pri nas pred leti sicer zastavili, toda ne dokončali in zdaj rešujemo ta vprašanja v lokalni skupnosti s »sporazumi«.

»Sporazumevanje« policije z »organi samoupravne lokalne skupnosti«, z »drugimi organi, organizacijami in institucijami«, ki »zagotavljajo varnost«, »spodbujajo varnostno samoorganiziranje prebivalcev ter jim v okviru svojih pristojnosti in možnostmi zagotavljajo pomoč« (51. do 52. čl. Pravil policije), je seveda lahko samo neformalno, izvenpravno, prostovoljno in nesankcionirano in motivirano z različnimi vplivi, in kot kaže, naj bo tudi »neregulirano«. Pri nas na podoben način deluje na stotine društev v varstveno, varnostno, nadzorstveno, svetovalno, karitativno, samaritansko, socialno, zdravstveno in drugo vsebino⁴, ki v »lokalnih samoupravnih skupnostih« dodatno prispevajo k vsemu tistemu, kar naj bi sodelovanje s policijo dosegalo v okviru »varnostno samoorganiziranega prebivalstva«.

»Neformalizem« je **značilnost** današnjega, zlasti kriminalno-preprečevalnega **delovanja v skupnostih**, ki pa je pod-

⁴ Ljudje se zbiramo in združujemo zaradi različnih razlogov pri premagovanju svoje nemoči in z upanjem, da bomo skupinsko dosegali pričakovanja, ki jih sami ne moremo uresničevati. Tako imamo npr.: Slovensko društvo Hospic (za umirajoče bolnike), Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo za ohranitev slovenskih gozdov, Društvo za odpravo lova, Društvo za rodnost in plodnost Slovencev, Društvo za zaščito norosti, Združenje proti spolnemu zlorabljanju itd.

vrženo »sistematičnemu spremljanju in preverjanju, ali podpira pravna pravila, izbira najbolj primerne in usposobljene ljudi ter ugotavlja uspešnost varovanja prebivalstva« (Peak/Glensor, 1999: 286). Toda vse to prav tako ne gre brez notranjega in zunanega policijskega reformiranja ter sprememb v strukturi, ustreznih izobraževalnih programov, upoštevanja stanja in stopnje družbene ureditve, preusmeritve v integracijo za skupnost itd. in na koncu tudi ne brez revidiranega opravljanja policijskih dejavnosti v lokalni skupnosti.

»Sporazumnost« ali »partnerstvo«, ki ju začnemo z »vodjo policijskega okoliša«, je samo začetek (pozabljenega) vključevanja naše policije v lokalno skupnost. **Nadaljevanje tega procesa svetujejo tudi nekatere nadnacionalne ustanove**, ki jim velja prisluhniti že zaradi zgledevanja po drugih (kar radi počenjamo), če pozabljamo že na vse drugo, kar bi bilo pametno delati. Toda, ali to ne pelje k »dvojnosti policije«, k ustanavljanju lokalne policije ali k policiji, ki ni v pristojnosti centralistične države. Že samo spoznanje, da »v Ljubljani podpiramo zamisel o ustanovitvi mestne policije (»urbane policije«), četudi ne bo »vzorec za druga slovenska mesta« (Delo, 1.2.2001, s. 7), je **začetek procesa k »dvojnosti« policijske organizacije.**

7. Pričakovanje dosežkov - merjenje in ocenjevanje

Usmerjanje policijske dejavnosti v skupnost in sosesko, reševanje problemov in sploh opravljanje dogovorjenih nadzorstvenih in varnostnih nalog skupaj z ljudmi, kjer žive, je **dolgoročna nalozba, sicer marsikdaj težavna in tvegana.** Zahteva spremembo »policijske politike«, strateško planiranje, usmerjanje in načrtovanje kriminalno-preprečevalnega delovanja, povezovanje z javnostjo in nenehno vplivanje na policijsko podobo v javnosti, programiranje vrste opravil na najrazličnejših področjih in skupno povezovanje z ljudmi, znanje, izobraževanje ter usposabljanje, informiranje in sodelovanje z mediji, prilagajanje razmeram, uporabljanje lokalnih virov in zmogljivosti, izbiranje pravih ljudi za prave namene, pravočasno odzivanje in še marsikaj. Gre torej za nekakšen holistični koncept, po katerem se skupnost ali soseska spoprijemata z lokalno problematiko - seveda, če je dovolj motivacij, ki navdihujejo »aktiviste« za odpravljanje negativnih pojavov v njihovem okolju in še posebej - za odstranjevanje vseh tistih vplivov, zaradi katerih do teh pojavov sploh prihaja. Tako zasnovano delovanje naj se ukvarja **ne toliko z ljudmi, ampak predvsem s tistim, zaradi česar ljudje postajajo tisto, kar delajo.** Kajti številne tuje raziskave ugotavljajo, da se v lokalni skupnosti in soseski nekatere skupine preveč ukvarjajo z drugimi skupinami in zato ni splošnega soglasja o prednostih, niti ne o ocenah koristi, ki jih je treba dosegati. Tudi pri tem se velja oprijemati določenih izhodiščih o stroških in koristih oz. o vlaganju in dosežkih. Zato ne prihajajo kar tako v ospredje gesla: nepristranskost, zmogljivost in učinkovitost dejavnosti v skupnosti.

Pri nas še zdaleč nimamo javnega vrednotenja dosežkov lokalnih prizadevanj pri omejevanju nadzorstvenih in varnostnih problemov, ker tudi »partnerskih« organizacij še nimamo tako razvitih, da bi do tega lahko prihajalo. Tudi večina lokalnih skupnosti s svojimi soseskami še ni tako ogrožena, da bi strah pred nevarnostjo vodil k spontanemu organiziranju - razen morda na prav določenih področjih posameznih skupnosti - ne pa globalno. Toda, koliko časa še lahko upamo, da bomo »sedeli križem rok« in se vdajali zadovoljstvu, ko v večini skupnosti, kljub morebitnemu zaznavanju posameznih nevarnosti (opazovanje), še **ne analizirajo ogroženosti v celotni povezavi** in se prav tako še ne »odzivajo skupnostno« z ustreznimi ocenami, kljub morebitni napovedljivosti dogodkov. Toda velja se pripravljati na povečano nevarnost, če ne na splošno, pa vsaj takrat, kadar sta neposredno ogroženi lokalna skupnost in soseska. Ogroža pa ju predvsem konvencionalni, klasični oz. tradicionalni kriminal. Kajti na drugih področjih organiziranega delovanja soseske in skupnosti verjetno (še) nima posebnega smisla zagotavljati - razen morda od časa do časa v zvezi z nekaterimi težjimi problemi, kot so danes pri nas npr.: pedofilija, družinsko nasilje, korupcija, migracije in trgovanje z ljudmi, vključno s tihotapljenjem itd.

»Community policing« je torej **uspešen predvsem v demokratičnem okolju in v razmerah partnerske enakosti**, v kateri se razvijajo »interesi za druge« (Ferreira v Pagon, 1996: 148) in kjer ni miselnih razločkov med policijo in skupnostjo. Organizirane dejavnosti lahko vrednotimo z lotevanji, kot so: realistična, institucionalna in kritična (Buzan v Mitar, Revija Policija, 1995: 132), pri čemer je policija posebej pod udarom merjenja njene vodstvene, kadrovske, organizacijsko-usmerjevalne, informacijske in predvsem strokovne sposobnosti.

Z vključevanjem policije v skupnost, tako strukturno kot osebno, imajo nekateri pomisleke zaradi nevarnosti **politicizacije policije in vdora politike vanjo**, predvsem na nižjih ravneh. S tem gotovo velja računati. Toda ta nevarnost je prav tolikšna, kot je nevarnost policizacije skupnosti, ki se obeta z morebitno vodilno vlogo policijskega vplivanja v partnerskem sodelovanju. Nevarnost enega se lahko odpravlja z nevarnostjo drugega - v skrajnem primeru. Toda skrajnosti nikoli ne smejo postati merila in še manj pravila zato, da se nečesa sploh lotevamo ali ne lotevamo.

V tuji literaturi navajajo številne možnosti merjenja uspehov partnerskega sodelovanja, teste za ugotavljanje uspešnosti policistov pri delu v soseski, nasvete za skupnostne dejavnosti, ki se jih splača lotevati, ugotovitve o tem, kje je mogoče pričakovati kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne rezultate, poglede na to, kako mobilizirati skupnostne vire za uspešnejše spoprijemanje s kriminalom in neredom, razprave o spremljanju policijske organizacije pri vključevanju v delo s skupnostjo, vključno s tipologijami organizacijskih struktur in še posebej, **kaj je tisto, kar omogoča odgovor na vprašanje,**

ali »community policing« sploh deluje in kateri »organizacijski«, administrativni in operacionalni dejavniki (Carter/Sapp v Glensor et. al., 2000: 286) so najbolj pomembni za merjenje in ocenjevanje. Pri tem pa vedno naletimo na vprašanja preprečevanja kriminalitete in nereda, policijskih odnosov z javnostjo, na različne politične poglede ter vrednostne sodbe, vključno z metodološkimi problemi merjenja dosežkov, tja do sporočanja podatkov javnosti.

Problematika partnerstva je torej vse prej kot preprosta. Že na začetku »naše retorike« na to temo se je treba zavedati tudi odgovornosti zanj, celo v pomenu Einsteinove domislice, »Not everything that counts can be counted, and not everything that can be counted counts« (Peak/Glensor, 1999: 290), ali »Ni mogoče prešteti vsega kar šteje, ravno tako kot ne šteje vse, kar se da prešteti« (prevod Ivanka Sket).

Sestavek končan 07.03.2001

LITERATURA:

1. Anžič, A. (1997). Nadzorstvo kot oblika in vsebina odnosov med državnim in zasebnim varstvom. **Zasebno varovanje in zasebna detektivska dejavnost.** Zbornik, Ljubljana VPVŠ, s. 67-85.
2. Dvoršek, A. (2000). Nekateri (kriminalistično)strateški vidiki delovanja slovenske policije. **Varstvoslovje** 2/3, s. 249-254.
3. Fattah, E. (1999). Some reflections on crime prevention strategies in large metropolitan centres of the 26 st. century. **European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice.** 7/2, s. 130-149.
4. Ferreira, B. R. (1996). The use and affectiveness of community policing in a democracy. V Pagon, M.: **Comparing Firsthand Knowledge with Experience form the West.** Ljubljana VPVŠ, s. 139-148.
5. Glensor, R. W., Carreira, M. E., Peak, K. J. eds. (2000). **Policing Communities.** Los Angeles, Roxbury Publishing Company.
6. Hughes, G. (1998): **Understanding Crime Prevention.** Philadelphia, Open University Press.
7. Kertész, I./Szikinger, I. (2000). Police in a society in transition **European Journal on Criminal Policy and Research.** 8/3, s. 271-300.
8. Meško, G. (2000). Pogledi na preprečevanje kriminalitete v pozno modernih družbah. **Teorija in praksa.** 37/4, s. 716-727.
9. Mitar, M. (1995). Buzanov pristop k vprašanju varnosti v sodobni družbi. **Revija policija.** XIV/1-3, s. 132-140.
10. Nagy, R. A. (2000). Improving the Quality of life. **The Police Chief,** 1967, 4, s. 33-44.
11. Ortmaier, P. J. (1999). Rukovođenje policijam usmjereno na suradnju sa zajednicami (prevod). **Zbornik,** 2-3, s. 120-126.
12. Palmiotto, M. J. et al. (2000). Training in Community policing. **Policing: An International Journal of Police Strategies - Management.** 23/1, s. 8-21.
13. Peak, K. J./Glensor, R. W. (1999). **Community Policing - Problem Solving.** Upper Saddle River, Prentice Hall.
14. **Pravila policije** (2000). Ljubljana, MNZ.
15. Robinson, A. L./Chandek, M. S. (2000). Philosophy into practice? Community policing units and domestic violence victim participation. **Policing: An International Journal of Police Strategies - Management.** 23/3, s. 280-302.
16. Robinson, C. et al. (1994). **Police in Contradiction - the Evaluation of the Police Function in Society.** Westport, London, Greenwood Press.
17. Zalar, B. (1997). (Ne)legitimnost privatizacije državnega aparata prisile. **Zasebno varovanje in zasebna detektivska dejavnost.** Zbornik, Ljubljana, VPVŠ, s. 37-56.
18. Ziembo-Vogl, Meško, G. (2000). Conceptualizing the ethical aspects of community policing's inception and practice. V Pagon, M.: **Ethics, Integrity and Human Rights.** Ljubljana, VPVŠ, s. 523-536.

Police and the (local) community

Janez Pečar, L.L.D., Professor of Criminology, Rozmanova 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

The Police Act (Official Gazette RS 1998/44 of 3rd July 1998, Article 21), opens up new possibilities of police co-operation »in local communities in areas concerning the improvement of security«. This is an incentive for solving in common very varied issues at grassroot level and requires, in order to develop a partnership with the police, the formalisation of the possible impact and participation of the public.

A primary goal of contemporary policy of crime and deviancy management is therefore a safe community. To attain this goal, the following seems important: privatisation of some of the police tasks; the establishment of the security business; planning local crime prevention, including situational, multi-factor participation; a philanthropic approach to solving social problems, supported by contemporary etiological theories etc. The relevant legal provisions deriving from the Police Act should be adequately instrumentalised by taking into consideration also local particularities and motivations. The problems of the local community in some places are of such an extent that they require special police organisation and activity in conformity with their needs. This, however, gives rise to a process of establishing a parallel or complementary police.

Key words: the police, policing, local community, neighbourhood, partnership, police-community relations, surveillance, safety

UDC 351.74 : 711.58